

708 1972 JUN 13
Magyar Nemzet

2hh

Kedd, 1972. június 13.

Somogyi József szobrászművész rajzai a Helikon Galériában

Örömteli ajándékkal: jó kiállítással szolgál ismét Budapest új grafikai kiállítóterme, az alig egy hónapja megnyitott Eötvös Loránd utcai *Helikon Galéria*. Barcsay Jenő rajzbemutatójának méltó folytatásaként most Somogyi József szobrászművész lapjait tárja elénk. Olvasóink számára nem újság az, hogy Somogyi József rajzol is, méghozzá remekül. Hiszen jó néhány kompozíciójában gyönyörködhetek már lapunk oldalain, legutóbb épp fél esztendeje, karácsonykor, amikor a Dózsa-szobrához készült vázlatok közül mutattunk be egyet, a lovon ülő vezér figuráját.

Egy szempontból azonban mégis meglepetés ez a tárlat. Somogyi ugyanis nem szívesen mutatja meg senkinek rajzait. Szinte szemérmesen rejtegeti őket, tán még jó barátai elől is; s csak hosszas rábeszélésre, kérésre tesz kivételt, ad ki egy művet a kezéből, közlésre, vagy — mint most tette, ha jól tudom először pályafutása során — kiállításra.

Nem csupán a ritkasága

szabja meg azonban egy ajándék értékét. Somogyi huszonegy rajzának e szép bemutatója sem azért érdemel, s kelt remélhetően méltó érdeklődést, mert ritkán látható munkáit sorakoztatja fel. Hiszen ezek a lapok önmagukban, s együtt, elmélyült megformálásukkal és a kirobbanó ötlet frissességét is megőrző vonalrendjükkel akkor is újságot és akkor is tiszta örömet hoznának minden találkozáskor, ha naponta volna alkalmunk látni őket.

Nem lehet betelni velük, mert olyan csodával — a gondolat megszületésének és formává épülésének csodájával — ismertetnek meg bennünket, amely mindig új, mindig más arcot mutat, hiszen egy örök küzdelem és a szüntelen öröm forrását tárja fel, a gondolkodás, a rátalálás és a kifejezés fázisait, s egységét mutatja meg.

Somogyi rajzai az ő számára bizonytalannal „munkaeszközök”. De számunkra többek annál; többek vázlatnál, pusztán, s csak a művész számára érde-

kes-értelmes jelrendszernél. Művek, a szó legtisztább értelmében, azaz befejezett, tartalommal telített, kapcsolatot kereső és minden velük találkozóval igaz kapcsolatot is találó alkotások. Nem azért élvezzük őket, nem azért lelüünk kontaktust velük, mert Somogyi Józsefnek erre vagy arra a munkájára utalnak. Önmagukért és önmagukban állnak helyt ezek a lapok, s leg-egyszerűbb — már persze Somogyi szintjén gondolva ezt a „legegyszerűbbet” — krokítól, gyorsan odavetett, egy mozdulatot, egy látványpillanatot megőrző rajztól, mint amilyen a *Térdelő akt*, a legbonyolultabbig, a Dózsával folytatott, egy ötszáz éve élt ember jelképpé emelkedett személyiségét kereső-kifejező „perlekedés” és küzdelem nagyszerű dokumentumaiig, az öt *Dózsa-lapig*, amelyből egyet, a lovasfigurát — mint említettük — közölt már a Magyar Nemzet is.

Időben is tagozódik ez a

bemutató, nemcsak tartalmában és igényében. A bemutatott első rajzcsoporthatva-nas évek elején, tehát jó tíz esztendeje született; a másik, amelybe mindenekelőtt a *Dózsa-sorozat* tartozik, az utóbbi esztendők munkájának gyümölcse.

Mindez természetesen jóval több száraz adatnál, tudományos „adaléknál”. A művek időbeli tagozódása, a legkorábbi laptól mostanáig tizennégy esztendő felölöl ıve ugyan-ıs — szélességében és mély-ségében — Somogyi munkás-ságának jelentős szakaszát öleli át. Azt, amelyben olyan mű-vek születtek, mint a hódme-zővársárhelyi *Szántó Kovács- emlékmű*, a *Leány csikóval*, a *salgótarjáni szobor*, s most a *Dózsa György-emlékmű*, hogy csak a legismertebbeket említsük. A példák a végtelenségig sorolhatók volnának, ha csu-pán az 1970-es Velencei Bien-nálén, majd az elmúlt év jan-uárjában a Várban felsora-koztatott nagy szobrokat és kisplasztikákat számlálnánk elő, élükön a *Csellós nővel*, s a felejthetetlenül szép embe-ri és drámai *Corpussal*.

S a rajzok most bemutatott sora, mintha visszhangozná a kiteljesedésnek, a teljességre találásnak azt a folyamatát, amelyet eddig csak a szobrokon kísérhettünk végig. A korai lapok csoportja: a két 1958-as akt, a három 1963-ban keletkezett akt és az 1964-es esztendő terméséből kiválasztott *Lépő akt* még — úgy tetszik — nem bízik eléggé a klasszikus és nemesen egy-szerű vonal hatásában: a hát-teret akvarell- és tusfoltok dú-sítják, s belőlük emelkedik ki a néhány egyszerű vonallal felvázolt alak.

A művek időben közelebb eső, 1969—70—71-re datált sora már merőben más. Egysze-rűbb és gazdagabb. Vonalaik kitérülve, szabadon futnak, belső árnyalással hangsúlyoz-zák saját testüket. Am anél-kül, hogy elszabadulnának: a mű fegyelmét, az egészben be-töltött szerepüket maradéktal-anul betöltik; nem önmagu-kért valók — szépségük is a teljességet teszi gazdagabbá. A *Csellós*, a *Földosztás*, az *Em-berpár*, a *Térdelő akt*, az *Akt gyöngysorral*, a *Kuporgó akt*, s mindenekelőtt a *Dózsa* egy-más mellé helyezett, egy pil-lantással is átfogható, s külön-külön is szemlélhető, a szüle-tés drámáját, az alkotás belső vitáját kivetítő, a jót a még jobbal helyettesíteni akaró, a csúcsról még feljebb lépő soro-zata ennek a teremő módszer-nek a példája, s gyümölcse.

(Horváth)